

Sternal Wound Infection after Coronary Artery Bypass Grafting in Mazandaran Heart Center

Seyed Mahmoud Nouraei¹,
Gholamali Godazandeh¹,
Valiollah Habibi²

¹Associate Professor, Department of Surgery, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

²Assistant Professor, Department of Surgery, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received September 10, 2016 ; Accepted January 3, 2017)

Abstract

Background and purpose: Sternal Wound Infection (SWI) is a serious complication of median sternotomy that increases the rate of mortality. We report our experience of managing SWI in a regional cardiothoracic unit in Mazandaran province, Iran.

Materials and methods: We prospectively studied 4725 patients who underwent isolated coronary artery bypass grafting between March 2012 and March 2015. Information about age, sex, morbidities, surgical factors and nature of sternal wound infection were recorded. Treatment options were stratified by nature of infection, and timing and nature of management. Data analysis was done using Med calc soft ware and p-values less than 0.5 were considered significant.

Results: Sternal wound infection occurred in 49 (1%) patients. There were 26 (0.55%) superficial and 23 (0.48%) deep SWIs. SWI patients were found to be mainly females, with diabetes or hypertension, high body mass indices and longer aortic cross-clamp time. All patients with superficial SWI were managed by skin debridement and closure. Patients with deep SWI who had surgery within 48 hours of diagnosis were managed using skin and bone debridement and sternal rewiring following mediastinal drain. The mortality rate was found to be high in patients with SWI (12.2%).

Conclusion: Low sternal wound infection can be achieved with an ongoing focus on appropriate infection control. SWI significantly increases the risk of mortality which could be reduced through early intervention.

Keywords: sternal wound infection, coronary artery bypass grafting, surgery complication, risk factors, wound infection

J Mazandaran Univ Med Sci 2017; 26 (145): 63-69 (Persian).

بررسی عفونت استرنوم متعاقب جراحی عروق کرونر در مرکز قلب مازندران

سید محمود نورایی^۱غلامعلی گدازنده^۱ولی الله حبیبی^۲

چکیده

سابقه و هدف: عفونت استرنوم عارضه‌ای جدی به دنبال استرناتومی میانی می‌باشد که باعث افزایش مرگ و میر بیمارستانی می‌گردد. در این نگارش به عفونت استرنوم در بخش جراحی مرکز قلب مازندران و چگونگی درمان آن می‌پردازیم.

مواد و روش‌ها: در یک مطالعه توصیفی، از فروردین ۱۳۹۱ تا اسفند ۱۳۹۴، تعداد ۴۷۲۵ بیمار تحت عمل جراحی پیوند عروق کرونر قرار گرفتند. اطلاعات مربوط به سن، جنس، فاکتورهای خطر ابتلا به ایسکمی قلبی و عوامل موثر در ایجاد عفونت ضمن عمل جراحی و نوع عفونت استرنوم و روش درمانی آن‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. درمان‌های انجام شده بر اساس نوع عفونت و زمان تشخیص آن در نظر گرفته شده‌اند. داده‌های آماری با نرم‌افزار Med calc بررسی شده و $p < 0.05$ از نظر اختلاف آماری معنی‌دار در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها: عفونت استرنوم در ۴۹ بیمار (۱ درصد) دیده شده که ۲۶ مورد (۰/۵۵ درصد) عفونت سطحی و ۲۳ مورد (۰/۴۹ درصد) عفونت عمقی بوده‌اند. اکثر آخانم‌های مبتلا به دیابت، فشارخون بالا و چاقی مفرط با Cross-clamp time طولانی‌تر، مبتلا به عفونت استرنوم شده‌اند. بیماران با عفونت سطحی به روش دبریدمان پوست و بستن ثانویه زخم درمان شده و بیماران مبتلا به عفونت عمقی استرنوم که به طور زودرس یعنی تا ۴۸ ساعت پس از استقرار عفونت تشخیص داده شده‌اند، با دبریدمان پوست و استرنوم و بستن مجدد قفسه سینه پس از تعبیه درن مدیاستن درمان شده‌اند. مرگ و میر در بیماران مبتلا به عفونت استرنوم بالاتر بوده است. (۱۲/۲ درصد).

استنتاج: با اعمال قوانین کنترل عفونت می‌توان آمار عفونت استرنوم را به حداقل رسانید. عفونت استرنوم مرگ و میر پس از عمل جراحی را به طور چشم‌گیری بالا می‌برد.

واژه‌های کلیدی: عفونت استرنوم، بای پس عروق کرونر، عوارض جراحی، عوامل خطر، عفونت زخم

مقدمه

عفونت استرنوم عارضه‌ای جدی و پرخطر پس از استرناتومی میانی متعاقب جراحی قلب می‌باشد (۱). این عارضه باعث افزوده شدن زمان بستری بیمار در بیمارستان و در نتیجه بالا رفتن هزینه‌های درمانی بیمار می‌شود. به

E-mail: smnouraei@mazums.ac.ir

مؤلف مسئول: محمود نورایی - ساری: کیلومتر ۱۸ جاده فرح آباد، مجتمع دانشگاهی پیامبر اعظم، دانشکده پزشکی

۱. دانشیار، گروه جراحی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

۲. استادیار، گروه جراحی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۶/۲۰ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۵/۶/۲۳ تاریخ تصویب: ۱۳۹۵/۱۰/۱۴

علاوه موجب افزایش مرگ و میر بیمارستانی و مرگ و میر پس از ترخیص می گردد (۲). بر اساس تعریف مرکز کنترل عفونت (Center for Disease Control)، عفونت استرنوم به دو دسته تقسیم می گردد. عفونت سطحی زمانی است که فقط پوست و نسوج زیر جلدی گرفتار شده و عفونت عمقی زمانی است که علاوه بر پوست و نسوج زیر جلدی، مدیاستن و استخوان جناغ سینه نیز در این پروسه عفونی گرفتار می باشند (۳). طبق آمار جهانی، عفونت عمقی استرنوم بین ۰/۴ تا ۵ درصد گزارش شده است که برای کنترل عفونت و درمان آن نیاز به جراحی های متعدد می باشد (۴-۳). عفونت سطحی استرنوم شیوع بیش تری دارد و درمان آن نیز به مراتب ساده تر از نوع عمقی آن می باشد (۶). بیماران معمولاً بین یک هفته تا ده روز پس از عمل جراحی با علائم عفونت استرنوم به درمانگاه مراجعه و برای کنترل آن مجدداً در بخش بستری و اقدامات درمانی لازم شروع می شود. روش های کم تهاجم متعددی نظیر استفاده از دستگاه مکنده ترشحات (Vacuum-assisted closure)، دبریدمان محدود پوست و استرنوم و بستن ثانویه آن و یا تعبیه اسفنج های جاذب (۷) مورد استفاده قرار گرفته اند، ولی برای عفونت های وسیع و طول کشیده، دبریدمان وسیع استرنوم توام با ترمیم با استفاده از فلاپ عضلانی و یا امنوم با موفقیت بیش تری همراه می باشد (۴، ۸). برای پیشگیری از عفونت استرنوم متعاقب اعمال جراحی قلب، وجود واحد کنترل عفونت فعال و پیروی از اصول کنترل عفونت توسط تیم جراحی موجب می شود تا آمار عفونت پنج برابر معمول کاهش یابد (۲، ۹). آمار گزارش شده از کشور ما بین نیم تا ده درصد بوده است (۶، ۱۰). در این مقاله به آمار عفونت استرنوم و چگونگی درمان آن در مرکز قلب مازندران می پردازیم.

مواد و روش ها

در یک مطالعه توصیفی از فروردین ۱۳۹۱ تا اسفند ۱۳۹۴، پرونده بیمارانی که در مرکز قلب مازندران تحت

عمل جراحی بای پس عروق کرونر قرار گرفته اند، بررسی شد. گروه کنترل آن دسته از بیمارانی بودند که پس از عمل جراحی بای پس عروق کرونر بدون هیچ گونه عارضه ای از بیمارستان مرخص شدند. اطلاعات بیماران به صورت آینده نگر ثبت شد که شامل اطلاعات قبل از عمل بیمار شامل سن، جنس بیمار، BMI Body mass index، سابقه سیگار کشیدن، دیابت، فشارخون بالا، میزان کلسترول سرم، انسداد عروق محیطی، ضریب تخلیه بطن چپ (Ejection fraction) بود. اطلاعات ضمن عمل جراحی شامل استفاده از دستگاه بای پس قلبی ریوی، مدت زمان تعبیه کراس کلامپ، مدت زمان بای پس قلبی ریوی و تعداد گرافت های تعبیه شده بود. در مرکز قلب مازندران، کلیه اعمال جراحی قلب توسط همکاران عضو هیات علمی با تجربه انجام شد که سال ها است در این زمینه فعالیت دارند. به علاوه اعمال جراحی اورژانس و خارج از ساعات اداری از این مطالعه حذف شده اند. در این مطالعه از روش های معمول کنترل عفونت استفاده شد و روش درمانی جدیدی که مستلزم کسب مجوز از کمیته اخلاق پزشکی باشد، به کار گرفته نشده است.

در تمام بیماران برای انجام عمل جراحی از دستگاه بای پس قلبی ریوی استفاده شد. در همه بیماران، شریان پستانی داخلی چپ به عنوان گرافت شریانی استفاده شد. اطلاعات پس از عمل جراحی شامل مدت زمان استفاده از ونتیلاتور برای بیمار در ICU، باز کردن مجدد استرنوم برای کنترل خونریزی و مرگ و میر داخل بیمارستانی و مرگ و میر ۳۰ روزه بیماران بود. عفونت عمقی استرنوم بر اساس مبانی تعریف شده توسط مرکز کنترل و پیش گیری بیماری ها (۱۱) تعریف و طبقه بندی شد. برای تشخیص عفونت عمقی استرنوم حداقل یکی از موارد زیر باید صدق نماید:

- ۱- جدا نمودن میکروب پاتوژن از کشت ترشحات و یا نسج دبریدمان شده مدیاستن
- ۲- شواهد وجود مدیاستنیت ضمن جراحی مجدد بیمار،

۳- درد شدید جناغ سینه و یا حرکت دو نیمه استرنوم ضمن لمس آن توام با تب بالاتر از ۳۸ درجه سانتی گراد،
۴- خروج ترشحات چرکی از محل استرناتومی و یا کشت مثبت خون و یا مایع درناژ شده از مدیاستن برای میکروارگانیسم‌های پاتوژن.

همه بیماران قبل از عمل جراحی با بتادین اسکراب در حمام خود را شستشو و سپس کرم تتراسیکلین ۰/۵ درصد موضعی در ناحیه قفسه سینه استفاده شد. مراقبت‌های لازم جهت به حداقل رسانیدن آسیب نسجی ضمن عمل جراحی اعمال شد، به علاوه در اتاق جراحی، اصول شستن و ضدعفونی نمودن دست جراح و پرسنل به دقت دنبال شد (۲). تمام بیماران آنتی بیوتیک پروفیلاکسی که شامل سفازولین و یا سفازولین توام با جنتامایسین بود، دریافت نمودند. سفازولین وریدی نیم ساعت قبل از انسزبون جراحی تزریق شد و تا ۷۲ ساعت بعد از عمل جراحی ادامه داشت. جنتامایسین با دوز ۱mg/kg هر ۸ ساعت به صورت وریدی تجویز شد. متغیرهای کمی به صورت میانگین توام با انحراف معیار و متغیرهای کیفی به صورت درصد گزارش شدند. متغیرهای پیوسته با استفاده از Student T-test و متغیرهای ناپیوسته با استفاده از Fisher exact test مقایسه شدند. داده‌های آماری با نرم افزار Med calc آنالیز شد و $p < 0.05$ معنی دار در نظر گرفته شد.

یافته ها

عقونت استرنوم در ۴۹ بیمار (۱ درصد) از ۴۷۲۵ بیماری که تحت عمل جراحی بای پس عروق کرونر قرار گرفته بودند، رخ داده است. از بین این ۴۹ بیمار ۲۶ مورد عقونت سطحی (۰/۵۵ درصد) و ۲۳ بیمار عقونت عمقی (۰/۴۶ درصد) استرنوم داشتند. بیماران با عقونت استرنوم اغلب مونث بوده (۶۹ درصد، ۱۶ نفر)، وزن بالا داشته و اغلب آن‌ها به پرفشاری خون و یا دیابت مبتلا بودند. در این بیماران، اغلب زمان تعیبه کراس کلمپ، طولانی تر بود. مدت زمان استفاده از

ونتیلاتور با عقونت استرنوم کمی بیش تر از بیماران بدون عقونت بوده است.

جدول شماره ۱: ریسک فاکتورهای ابتلا به عقونت استرنوم و داده های حین عمل جراحی

متغیر	گروه کنترل	گروه با	سطح معنی داری
سن (میانگین $\pm$ انحراف معیار) (سال)	۶۰ $\pm$ ۹	۵۹ $\pm$ ۸	۰/۸۹
جنس مونث (درصد)	۷۳/۶	۶۹	< ۰/۰۰۱
BMI (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	۲۵/۳ $\pm$ ۴/۴	۳۰/۸ $\pm$ ۵/۱	< ۰/۰۰۱
سیگار کشیدن (درصد)	۴۵	۵۵	۰/۱۹
دیابت (درصد)	۳۹	۶۲	۰/۰۰۲
کنترل موزن از ۲۰۰ میلی مول در لیتر (درصد)	۵۹	۶۴	۰/۶۴
پرفشاری خون بالاتر از ۱۴۰/۸۰ میلی متری جیوه (درصد)	۴۱	۵۹	۰/۰۱
پیمای انسدادی عروق محیطی (درصد)	۱/۷	۲/۷	۰/۵۷
ضرب تپله یکن چپ قبل از عمل (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	۵۸/۳ $\pm$ ۹/۸	۵۶/۴ $\pm$ ۱۰/۲	۰/۱۸
طبقه بندی کالانای آترین صدی	۲/۲ $\pm$ ۱/۶	۲/۳ $\pm$ ۱/۴	۰/۲۴
تعداد گرافت ها (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	۳/۲ $\pm$ ۱/۰۲	۳/۴ $\pm$ ۱/۰۵	۰/۱۰
زمان کراس کلمپ (میانگین $\pm$ انحراف معیار) (دقیقه)	۴۲/۸ $\pm$ ۲۰/۴۸	۶۲/۴ $\pm$ ۲۶/۱۳	< ۰/۰۰۱
زمان بای پس (میانگین $\pm$ انحراف معیار) (دقیقه)	۱۰۹/۱۷ $\pm$ ۱۸/۶۷	۹۸/۹ $\pm$ ۵۱/۰۵	< ۰/۰۰۱
باز کردن مجدد قفسه سینه برای کنترل خونریزی (درصد)	۱/۶	۴/۱	۰/۱۹
زمان اتوبیوسن در ICU (میانگین $\pm$ انحراف معیار) (ساعت)	۸/۰۱ $\pm$ ۳/۷۲	۹/۱ $\pm$ ۵/۵۱	۰/۰۴

Body mass index (BMI), Peripheral vascular disease (PVD), Left ventricular ejection Fraction (LVEF)

اغلب بیماران با عقونت سطحی استرنوم (۷۷ درصد) تا ۴۸ ساعت پس از تشخیص تحت عمل جراحی دبریدمان زخم و بستن ثانویه آن قرار گرفتند. ۳۹ درصد بیماران مبتلا به عقونت عمقی استرنوم تا ۴۸ ساعت پس از تشخیص عقونت، تحت عمل جراحی قرار گرفتند که شامل دبریدمان پوست، نسوج زیرجلدی و دبریدمان محدود استرنوم همراه با بستن مجدد آن بوده است. هفت بیمار با عقونت عمقی استرنوم به علت طولانی شدن زمان استفاده از ونتیلاتور، تراکئوستومی شدند. بیماران که تشخیص عقونت استرنوم آن‌ها با تاخیر انجام شد، پس از دبریدمان وسیع پوست، نسوج زیرجلدی و برداشتن قسمت وسیعی از استرنوم، با استفاده از فلاپ عضله سینه‌ای بزرگ و یا فلاپ امتوم جدار سینه ترمیم شد.

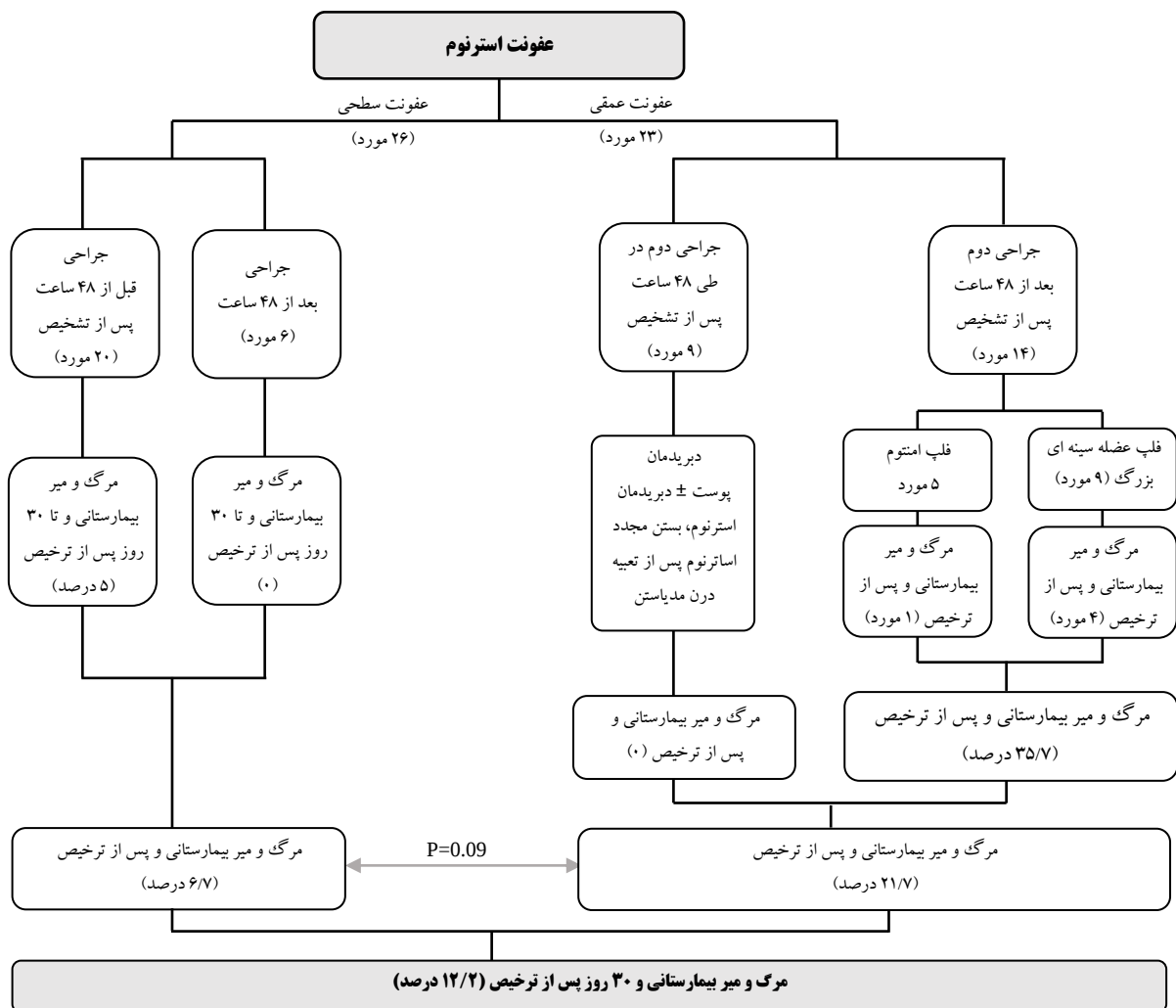
شایع ترین میکروب جدا شده از زخم استرنوم، استافیلوکوک کواگولاز مثبت (۱۶ مورد) بوده که ۴ مورد آن استافیلوکوک اورئوس، کلبسیلا (۳ مورد)، پسودومونا آروژینوزا (۳ مورد)، دیفتروئید (۳ مورد)، آنتروباکتر (۲ مورد)، آسینوباکتر (۲ مورد) و سیتروباکتر (۱ مورد) بوده است. در بیماران مبتلا به عقونت استرنوم،

آنتی بیوتیک پروفیلاکسی ادامه یافت و پس از جدا نمودن میکروارگانیزم از ترشحات و یا نسوج مدیاستن، با مشاوره متخصص عفونی، آنتی بیوتیک مناسب جایگزین آنتی بیوتیک پروفیلاکسی گردید. ۶ بیمار با عفونت عمقی استرنوم در بیمارستان و یا تا ۳۰ روز پس از ترخیص از بیمارستان فوت نمودند (۱۲ درصد). در گروه با عفونت سطحی، یک مورد فوت گزارش شد که علت مرگ با عفونت استرنوم ارتباطی نداشت. در بیماران با عفونت عمقی استرنوم که به طور زودرس (تا ۴۸ ساعت پس از تشخیص عفونت) عمل جراحی شدند، مرگ و میر گزارش نشد. از میان بیمارانی که با عفونت عمقی فوت نمودند، ۴ مورد از ۵ مورد مرگ و میر متعاقب عمل جراحی فلاپ عضله سینه ای بزرگ

رخ داد و مورد پنجم مرگ و میر، متعاقب فلاپ امتوم بوده است (تصویر شماره ۱).

بحث

عفونت استرنوم در ۱/۳ درصد از بیمارانی که تحت عمل جراحی بای پس عروق کرونر قرار گرفتند، رخ داد و باعث افزایش قابل توجهی در مرگ و میر بیماران گردید. مرگ و میر بیش تر در بیماران با عفونت عمقی استرنوم که جراحی دوم ۴۸ ساعت پس از تشخیص عفونت انجام شد، رخ داده است. نکته قابل توجه این که اغلب بیماران با عفونت سطحی استرنوم، ظرف ۴۸ ساعت پس از تشخیص عفونت، تحت عمل جراحی مجدد قرار گرفتند. صالحی عمران و همکاران،

تصویر شماره ۱: عفونت استرنوم و روش درمان انجام شده در مرکز قلب مازندران

عفونت استرئوم را پس از بای پس عروق کرونر بررسی نموده و ریسک فاکتورهای ابتلا به عفونت استرئوم را مونث بودن بیمار، فشارخون بالا، دیابت، چاقی مفرط، انتوباسیون طولانی پس از عمل جراحی در ICU و باز نمودن مجدد قفسه سینه جهت کنترل خونریزی ذکر نموده‌اند. آمار عفونت استرئوم در مطالعه صالحی عمران، ۰/۴۷ درصد و مرگ و میر بیماران به دنبال عفونت عمقی ۱۴ درصد گزارش شد. به علاوه متذکر شده‌اند که عفونت سطحی و عمقی استرئوم از نظر پاتوژن از یکدیگر مجزا بوده و به نظر نمی‌رسد که پیشرفت عفونت سطحی استرئوم منجر به ایجاد عفونت عمقی گردد (۶). باید توجه داشت که جراحی دوم در عفونت سطحی، وسعت کمی داشته و همواره با بی‌حسی موضعی انجام می‌پذیرد. از طرف دیگر، جراحی برای عفونت عمقی استرئوم نیاز به بیهوشی طولانی دارد. برخی از بیماران احتمالاً از عمل جراحی زودرس متعاقب عفونت عمقی استرئوم ممکن است سود می‌برند، ولی باید توجه داشت که علت تاخیر برای عمل دوم، اغلب شرایط نامناسب عمومی بیمار برای بیهوشی طولانی بوده است. به همین دلیل جراحی مجدد بیمار تا Stable شدن حال عمومی بیمار به تاخیر افتاده است. ریسک فاکتورهای ابتلا به عفونت استرئوم متعاقب بای پس عروق کرونر با یافته‌های منتشر شده در مقالات از جمله یافته‌های صالحی عمران و همکاران همخوانی دارد. در بیماران ما دیابت، چاقی مفرط، کراس کلمپ طولانی‌تر، جنس مونث، فشارخون بالا و انتوباسیون طولانی باعث افزایش وقوع عفونت استرئوم گردیده است (۶، ۵، ۳، ۱) (شکل شماره ۱). و باز نمودن استرئوم برای کنترل خونریزی در سری حاضر از نظر آماری معنی‌دار نبود.

حسین رضایی و همکاران، آمار عفونت استرئوم به دنبال بای پس عروق کرونر را ۱۰ درصد و دیابت، سن بالا و هیپرلیپیدمی به عنوان ریسک فاکتورهای موثر معرفی نمودند، به علاوه متذکر شده‌اند که جهت کاهش آمار عفونت، پرسنل بخش مراقبت‌های ویژه که از بیماران

پس از جراحی قلب مراقبت می‌نمایند، نیاز به آموزش بیش تری در زمینه کنترل عفونت دارند (۱۰). در مطالعه حاضر به کاهش Load میکروبی بیمار قبل از عمل جراحی توجه خاصی شده و هر ماه یک بار، تیم کنترل عفونت بیمارستان زنجیره دخیل در استریل نگهداشتن محیط کار جراحی را بررسی و گزارش نموده تا پیش‌گیری لازم در صورت لزوم انجام پذیرد. نتایج ما با نتایج حاصل از مراکز اروپایی مطابقت داشت (۱۲). به علاوه آمار ما با آمار دیگر مراکزی که کیفیت کنترل عفونت در آن‌ها مطلوب می‌باشد، مطابقت دارد (۶).

در مطالعات گذشته، استافیلوکوک شایع‌ترین میکروارگانیسم جدا شده از عفونت استرئوم بوده است (۱۳-۶). مرگ و میر بیمارستانی در بیماران با عفونت استرئوم ۱۲/۲ درصد در مقایسه با بیماران بدون عفونت استرئوم ۱/۳ درصد بوده است. مهم‌ترین محدودیت مطالعه اخیر این است که تنها در یک مرکز انجام شده بود، لذا تحقیق بیش‌تر در این زمینه با مشارکت بیمارستان‌های مشابه منطقه می‌تواند راهنمای خوبی برای آینده باشد.

در پایان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که عفونت استرئوم فقط کمی بیش‌تر از ۱ درصد بیمارانی که تحت عمل جراحی بای پس عروق کرونر قرار گرفته‌اند، رخ داده که باعث افزایش چشم‌گیر مرگ و میر بیماران می‌گردد. بیماران با عفونت عمقی استرئوم که جراحی مجدد، ۴۸ ساعت پس از تشخیص عفونت انجام شود، نتایج نامطلوب‌تری دارد. البته باید توجه داشت که اغلب بیمارانی که جراحی مجدد به تاخیر افتاده است، شرایط عمومی نامطلوب برای بیهوشی طولانی داشته و جراحی مجدد به این دلیل با تاخیر انجام شده است. تشخیص زودرس و درمان مناسب از اصول مهم برای کاهش مرگ و میر در این بیماران بود، ولی نکته مهم‌تر، پیش‌گیری از ابتلا به این عارضه می‌باشد که از طریق اعمال اصول کنترل عفونت به صورت مداوم و بررسی عملکرد ماهانه و اصلاح نقائص احتمالی موجود می‌باشد.

سیاسگزاری

پیگیری مداوم آمار عفونت های بعد از عمل جراحی این مرکز را به آمار مراکز بزرگ کشور نزدیک کرده اند، تقدیر و تشکر می نمایم.

از خانم مریم میرزاخانی، نرس کنترل عفونت بیمارستان که هماهنگ کننده بخش ها و افراد مختلف دخیل در درمان بیماران می باشند، به خاطر جدیت و

References

1. Baskett RJ, MacDougall CE, Ross DB. Is mediastinitis a preventable complication? A 10-year review. *Ann Thorac Surg* 1999; 67(2): 462-465.
2. Bryan CS, Yarbrough WM. Preventing deep wound infection after coronary artery bypass grafting: a review. *Tex Heart Inst J* 2013; 40(2): 125-139.
3. van Wingerden JJ, Ubbink DT, van der Horst CM, de Mol BA. Poststernotomy mediastinitis: a classification to initiate and evaluate reconstructive management based on evidence from a structured review. *J Cardiothorac Surg* 2014; 9: 179.
4. Cotogni P, Barbero C, Rinaldi M. Deep sternal wound infection after cardiac surgery: Evidences and controversies. *World J Crit Care Med* 2015; 4(4): 265-273.
5. Schols RM, Lauwers TM, Geskes GG, van der Hulst RR. Deep sternal wound infection after open heart surgery: current treatment insights. A retrospective study of 36 cases. *Eur J Plast Surg* 2011; 34(6): 487-492.
6. Salehi Omran A, Karimi A, Ahmadi SH, Davoodi S, Marzban M, Movahedi N, et al. Superficial and deep sternal wound infection after more than 9000 coronary artery bypass graft (CABG): incidence, risk factors and mortality. *BMC Infect Dism* 2007; 7: 112.
7. Wang W, Wang S. Titanium plate fixation versus conventional approach in the treatment of deep sternal wound infection. *J Cardiothorac Surg* 2016; 11: 46.
8. De Brabandere K, Jacobs-Tulleneers-Thevissen D, Czaplá J, La Meir M, Delvaux G, Wellens F. Negative-pressure wound therapy and laparoscopic omentoplasty for deep sternal wound infections after median sternotomy. *Tex Heart Inst J* 2012; 39(3): 367-371.
9. Lindblom RP, Lytsy B, Sandström C, Ligata N, Larsson B, Ransjö U, et al. Outcomes following the implementation of a quality control campaign to decrease sternal wound infections after coronary artery by-pass grafting. *BMC Cardiovasc Disord* 2015; 15: 154.
10. Garner JS, Jarvis WR, Emori TG, Horan TC, Hughes JM. CDC definitions for nosocomial infections, 1988. *Am J Infect Control* 1988; 16(3): 128-140.
11. Hosseinrezaei H, Rafiei H, Amiri M. Incidence and risk factors of sternal wound infection at site of incision after open-heart surgery. *J Wound Care* 2012; 21(8): 408-411.
12. Bridgewater B, Keigh B, Kinsman R, Walton P. Demonstrating Quality: Sixth National Adult Cardiac Surgery Database. Henley-upon-Thames: Dendrite Clinical Systems; 2008.
13. Bhatia JY, Pandey K, Rodrigues C, Mehta A, Joshi VR. Postoperative wound infection in patients undergoing coronary artery bypass graft surgery: a prospective study with evaluation of risk factors. *Indian J Med Microbiol* 2003; 21(4): 246-251.